

بررسی انگیزه تحصیلی و عوامل مرتبط با آن از دیدگاه دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز

مریم بخشنده باورساد^{۱*}، اشرف السادات حکیم^۲، نسرین عظیمی^۳، سید محمود لطیفی^۴، حسین قالوندی^۵

تاریخ دریافت مقاله: ۹۳/۱/۳۰

تاریخ پذیرش: ۹۳/۱۰/۱۸

چکیده

مقدمه: در میان عوامل متعدد و گوناگون فردی و محیطی تأثیرگذار بر یادگیری و پیشرفت تحصیلی یادگیرندگان، انگیزش نقش برجسته و بلکه مهمتری را ایفا می نماید. شناخت انگیزه تحصیلی مدرس را در انتخاب مناسب تدابیر و فعالیت های یاددهی و یادگیری و تعامل اثربخش با فراگیران و در نهایت افزایش اثربخشی تدریس یاری می نماید. هدف این مطالعه بررسی میزان انگیزه تحصیلی و عوامل موثر بر آن در دانشجویان پرستاری بود.

روش ها: در این مطالعه توصیفی-تحلیلی تعداد ۱۵۵ نفر از دانشجویان پرستاری، به روش سرشماری انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده ها فرم مشخصات فردی و پرسشنامه محقق ساخته انگیزه که دارای ۴ بعد انگیزه های فیزیولوژیک اولیه- ثانویه، روانی- اجتماعی، معنوی و آموزشی بود. پایایی پرسشنامه از طریق آزمون آلفای کرونباخ مورد تایید قرار گرفت ($\alpha=0/86$). در نهایت داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS و آمار توصیفی، آزمون های همبستگی پیرسون، اسپیرمن، t مستقل و multiple response مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته ها: نتایج نشان داد که میانگین و انحراف معیار انگیزه تحصیلی دانشجویان $86/3 \pm 19/2$ بود و ۵۰/۷ درصد از دانشجویان دارای انگیزه تحصیلی بالاتر از میانگین بودند. در بعد معنوی ۶۰/۶ درصد و در بعد روانی- اجتماعی ۴۹/۷ درصد از دانشجویان نمرات بالاتر از میانگین داشتند. بین انگیزه و ترم تحصیلی ارتباط معکوس و معنی داری آماری مشاهده شد ($r=-0/21$ ، $P=0/007$). همچنین ارتباط معنی داری آماری میان تاهل و انگیزه تحصیلی دیده شد ($P<0/01$). بیشترین عواملی که در افزایش انگیزه تحصیلی دانشجویان تأثیر داشتند به ترتیب: نائل شدن به خدمت به هم نوع (۷۱/۶ درصد)، فراهم سازی موقعیت های بیشتر برای کمک به خانواده (۶۹/۷ درصد) و دستیابی به یک زندگی شرافتمندانه (۶۵/۸ درصد) بودند. عواملی همچون امور محوله سطح پائین به دانشجویان در بالین (۵۹/۴ درصد)، دیدگاه پزشکان (۵۱/۶ درصد)، دیدگاه جامعه (۵۰/۳ درصد) و نحوه برخورد پزشکان (۵۰/۳ درصد) نیز به عنوان مهم ترین عوامل کاهش دهنده انگیزه تحصیلی مشخص گردیدند.

نتیجه گیری: نتایج نشان داد انگیزه تحصیلی دانشجویان در حد متوسط بوده و میزان انگیزه با افزایش سنوات تحصیلی کاهش می یابد. به نظر می رسد با اصلاح دید جامعه و تیم درمانی بتوان سبب ارتقاء انگیزه در دانشجویان پرستاری گردید.

کلید واژه ها: تحصیل، انگیزه، دانشجویان پرستاری، عوامل

مقدمه

به یادگیرنده انرژی داده و فعالیت های او را هدایت می کند و سبب پرورش رفتار می شود (۲). بررسی ها نشان می دهند که اغلب نوآوری ها، تولیدات، اکتشافات و خلاقیت ها ناشی از همت و انگیزه بالا می باشد (۳). یکی از مهم ترین مسائل تأثیرگذار بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان، انگیزه می باشد (۴). مشخص شده است که میان یادگیری و انگیزه ارتباط وجود دارد بطوری که دانش قبلی یادگیرندگان بر انگیزه آنان مؤثر است (۵). اساتید به این امر واقف هستند، هنگامی که یادگیرندگان برای یادگیری انگیزه لازم را داشته باشند، فرایند ارتباط تسهیل شده، مطالب روان تر گشته، اضطراب کاهش یافته و خلاقیت و یادگیری نمود می یابند (۲). همچنین

انگیزه پدیده ای است درونی که فرد را از درون به فعالیت واداشته و منبعث از نیازهای فرد است (۱). انگیزه نقش بسیار مهمی را در جهت توضیح علت رفتار، پیش بینی اثرات کارها و هدایت رفتار در جهت دستیابی به هدف ایفاء می کند و

* نویسنده مسئول: مریم بخشنده باورساد، مربی گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامائی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، خرم آباد، ایران.

bavarsad.maryam@yahoo.com

اشرف السادات حکیم، مرکز تحقیقات مراقبت بیماری های مزمن، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامائی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور، اهواز، ایران.

نسرین عظیمی، مربی گروه مامائی، دانشکده پرستاری و مامائی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور، اهواز، ایران

سید محمود لطیفی، مربی گروه آمار، بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور، اهواز، ایران.

حسین قالوندی، دانشجوی کارشناسی پرستاری، دانشکده پرستاری و مامائی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور، اهواز، ایران.

سایر عوامل محیطی باشد (۱۱). شناخت این عوامل معلم را در انتخاب مناسب تدابیر و فعالیت‌های یاددهی و یادگیری و تعامل اثربخش با فراگیران و در نهایت افزایش اثربخشی تدریس یاری می‌نماید. پژوهشگرانی که در این حوزه فعالیت نموده‌اند ضرورت توجه به انگیزش در تعلیم و تربیت را به دلیل ارتباط موثر آن با یادگیری جدید مهارت‌ها، راهبردها، رفتارها و در نهایت موفقیت تحصیلی متذکر شده‌اند (۱۲).

با توجه به نتایج پژوهش‌های انجام یافته از آن‌جا که انگیزه تحصیلی مستقیماً با میزان یادگیری و پیشرفت تحصیلی یادگیرندگان رابطه دارد، لازم است برای ایجاد یک نظام آموزشی موفق و پویا به این امر مهم توجه بیشتری شود. متأسفانه یکی از مشکلات شایع نظام آموزشی در بسیاری از کشورها، پایین بودن سطح انگیزه تحصیلی در بین یادگیرندگان می‌باشد که سالانه زیان‌های علمی، فرهنگی و اقتصادی زیادی را متوجه دولت‌ها و خانواده‌ها می‌کند و نظام آموزشی کشورها را با افت تحصیلی مواجه می‌سازد بنابراین جهت کم کردن خسارت ناشی از کاهش انگیزه تحصیلی باید تحقیقات گسترده‌ای در زمینه انگیزه تحصیلی صورت بگیرد. بر همین اساس پژوهشگران بر آن شدند پژوهشی با هدف بررسی عوامل موثر بر انگیزه تحصیلی از دیدگاه دانشجویان پرستاری را انجام دهند.

روش‌ها

در این مطالعه توصیفی-تحلیلی کلیه دانشجویان ترم ۳ تا ۸ رشته پرستاری دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز شامل ۲۲۰ دانشجو به روش سرشماری انتخاب شدند که در نهایت ۱۵۵ دانشجو پرسشنامه‌ها را تکمیل نمودند. این مطالعه در نیمسال دوم ۱۳۹۱-۱۳۹۲ به انجام رسید. علت انتخاب دانشجویان ترم ۳ و بالاتر داشتن تجربه کار در بالین بود. به دلیل آن‌که در ترم بهمن دانشجو پرستاری گرفته نشد در نتیجه دانشجویان ترم ۳ به بالا مورد بررسی قرار گرفتند. معیارهای ورود به مطالعه شامل: دانشجوی رشته پرستاری ترم ۳ به بالا و تمایل به شرکت در مطالعه و معیارهای خروج از مطالعه شامل: عدم تکمیل کامل پرسشنامه‌ها بود.

ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌ای محقق ساخته متشکل از دو بخش بود. بخش اطلاعات دموگرافیک حاوی اطلاعاتی در مورد سن، جنس، وضعیت تأهل، مقطع تحصیلی، معدل، سهمیه ورود به دانشگاه، محل سکونت، تحصیلات و شغل والدین بود و بخش دوم این پرسشنامه شامل ۲۷ گزینه در زمینه انگیزه تحصیلی در رشته پرستاری بود که در ۴ بعد

دانشجویانی با انگیزه اثرات انگیزشی مثبتی بر روی مدرس گذاشته و در نتیجه سبب رضایت بخشی آموزش هم برای مدرس و هم برای دانشجویان می‌شوند. همچنین مطالعه بیانگر آن بود که انگیزه دانشجویان بر روی تمامی فعالیت‌های کلاسی آنان اثر می‌گذارد (۵). Kit & Kool در مطالعات خود نشان دادند؛ افرادی که انگیزه تحصیلی بالایی دارند، فعالیت‌های بیشتری را می‌پذیرند، تکالیف بیشتری را انجام می‌دهند و موفقیت بیشتری را کسب می‌کنند (۶).

اگر فرد به این نتیجه برسد که، فعالیت تحصیلی یا شغلی او، دستیابی به اهداف و نیازهایش را در پی ندارد، نیروی روانشناختی یاد شده کاهش می‌یابد و صدمات انگیزشی رخ می‌دهد. تا آن‌جا که فرد از نظر شناختی در ادامه فعالیت خود دچار تردید می‌شود. اختلال در انگیزش می‌تواند در سطح احساسات و رفتار سبب بروز مشکلاتی شده و مقدمات بدینی، اضطراب، افسردگی و مشکلات روانی و هم چنین افت چشم‌گیر در عملکرد فردی، اجتماعی و شغلی را فراهم می‌آورد و بر روی عملکرد تحصیلی دانشجویان نیز تاثیر منفی می‌گذارد (۷).

در مطالعه روحی نشان داد که تنها ۲۳/۳ درصد از دانشجویان علوم پزشکی در مقیاس انگیزه درونی نمره بالاتر از میانگین دارند. افراد دارای انگیزه درونی از درون نظم پیدا می‌کنند و اجازه نمی‌دهند دیگران و عوامل بیرونی بر عملکردشان تاثیر گذارند. بنابراین کم بودن انگیزه درونی می‌تواند یک مشکل اساسی باشد (۸). صابریان در تحقیق خود نشان داد که نگرش افراد جامعه از رشته پرستاری و تصور غلط و نامطلوب این حرفه در اذهان عمومی از دلایل دلسردی دانشجویان نسبت به رشته خود بوده که این امر می‌تواند بر کیفیت درسی و کاری دانشجویان تاثیر نامطلوبی بگذارد (۹). اگر بدانیم که چه عواملی منجر به افزایش با کاهش انگیزه می‌شوند، می‌توانیم تا حدودی زیادی رفتار انسان‌ها را پیش بینی کنیم (۱۰). از آنجایی که مراکز آموزشی همواره با فراگیرانی مواجه هستند که ظاهراً فاقد انگیزه می‌باشند، درک و شناسایی آنان و عواملی که فراگیران را بر می‌انگیزد، به مدرسان کمک می‌کند تا حیطه پیچیده‌ای را که انگیزه در آن شکل می‌گیرد پیش بینی نمایند (۳). به طور کلی مجموعه‌ای از عوامل مرتبط با یکدیگر بر علاقه و انگیزش فراگیران برای یادگیری تاثیر دارند، این مجموعه ممکن است شامل ویژگی‌های یادگیرنده، برنامه‌های درسی به لحاظ کمی و کیفی، ویژگی‌های معلمان، شرایط و ویژگی‌های محیط آموزشی، فعالیت‌ها و تکالیف یادگیری و

جدول ۱: اطلاعات دموگرافیک واحدهای پژوهش

اطلاعات دموگرافیک	تعداد (درصد)
وضعیت تاهل	
مجرد	۱۴۴ (۹۲/۹)
متاهل	۱۱ (۷/۱)
سهمیه ورود به دانشگاه	
دارد	۷ (۴/۵)
ندارد	۱۴۵ (۹۵/۵)
تحصیلات پدر	
زیر دیپلم	۷۰ (۴۵/۸)
دیپلم	۳۹ (۲۵/۵)
بالتر از دیپلم	۴۶ (۲۸/۷)
تحصیلات مادر	
زیر دیپلم	۹۱ (۵۹/۵)
دیپلم	۵۱ (۳۳/۳)
بالتر از دیپلم	۱۳ (۷/۲)
شغل پدر	
کارمند	۳۸ (۲۴/۷)
کارگر	۲۳ (۱۴/۹)
شغل آزاد	۴۲ (۲۷/۳)
بازنشسته	۵۱ (۳۲/۹)
شغل مادر	
کارمند	۹ (۵/۸)
شغل آزاد	۴ (۲/۶)
خانه دار	۱۴۲ (۹۱/۵)

میانگین و انحراف معیار نمرات دانشجویان شرکت کننده در مقیاس انگیزه تحصیلی (نمره کل) $19/2 \pm 86/34$ بود و $50/7$ درصد از دانشجویان نمرات بالاتر از میانگین داشتند در بعد اجتماعی تنها $49/7$ درصد دانشجویان نمرات بالاتر از میانگین داشتند (جدول ۲). نتایج بررسی همبستگی نشان داد که میان انگیزه و ترم تحصیلی ارتباط معکوس و معنادار آماری وجود دارد ($r = -0/21$, $P = 0/007$) (نمودار ۱). همچنین میان وضعیت تاهل و نمره انگیزه ارتباط معنی دار دیده شد بطوریکه افراد متاهل از انگیزه تحصیلی بیشتری برخوردار بودند ($P = 0/004$). درحالیکه میان نمره انگیزه و تحصیلات و شغل والدین، وضعیت اسکان، جنسیت، سن و معدل ارتباط معنی دار آماری مشاهده نشد. بین دو جنس در بعد فیزیولوژیک اولیه و ثانویه و بعد معنوی اختلاف معنی دار وجود داشت. بطوریکه در بعد معنوی، دختران و در بعد فیزیولوژیک، پسران نمرات بالاتری داشتند. میان معدل و بعد فیزیولوژیک ارتباط معکوس و معنادار آماری مشاهده شد ($r = -0/18$, $P = 0/03$). ارتباط معکوس و معنادار آماری میان ترم تحصیلی و نیازهای فیزیولوژیک، معنوی و آموزشی مشاهده شد ($P < 0/05$).

طراحی گردید. بعد انگیزه های فیزیولوژیک اولیه و ثانویه حاوی ۴ سوال (نمره در محدوده ۲۰-۵)، بعد انگیزه های روانی اجتماعی ۱۱ سوال (نمره در محدوده ۵۵-۱۱)، بعد انگیزه های معنوی ۳ سوال (نمره در محدوده ۱۵-۳) و بعد انگیزه های آموزشی حاوی ۹ سوال (نمره در محدوده ۴۵-۹) بود. بدین صورت که هر یک از گزینه ها بر اساس مقیاس لیکرت به صورت افزایش انگیزه، افزایش نسبی انگیزه، بدون تاثیر بر انگیزه، کاهش نسبی انگیزه، کاهش انگیزه تقسیم بندی شدند که به ترتیب امتیاز ۵ تا ۱ را به خود اختصاص دادند. دامنه نمره کلی انگیزه از ۲۷ تا ۱۳۵ متغیر که نمرات بالاتر نشان دهنده انگیزه بیشتر بود. به منظور روایی ابزار از روایی محتوایی با استفاده از نظر ده تن از اساتید دانشکده پرستاری و مامایی و برای پایایی آن از آزمون مجدد ($r = 0/88$) و ثبات درونی آن با آزمون آلفای کرونباخ تایید گردید ($\alpha = 0/86$).

پس از اخذ رضایت از دانشجویان، پرسشنامه محقق ساخته در اختیار ۲۲۰ نفر از دانشجویان قرار گرفت که ۱۵۵ نفر از آنان پرسشنامه ها را تکمیل نمودند. در نهایت داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS.Ver.16 و آمار توصیفی و جهت بررسی ارتباط میان داده های کمی مانند نمره انگیزه و معدل از ضریب همبستگی پیرسون، ارتباط میان نمره انگیزه با داده های رتبه ای مثل ترم تحصیلی از اسپیرمن و برای بررسی نمره انگیزه در میان دو جنس، تاهل از t مستقل و آزمون آماری multiple response مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

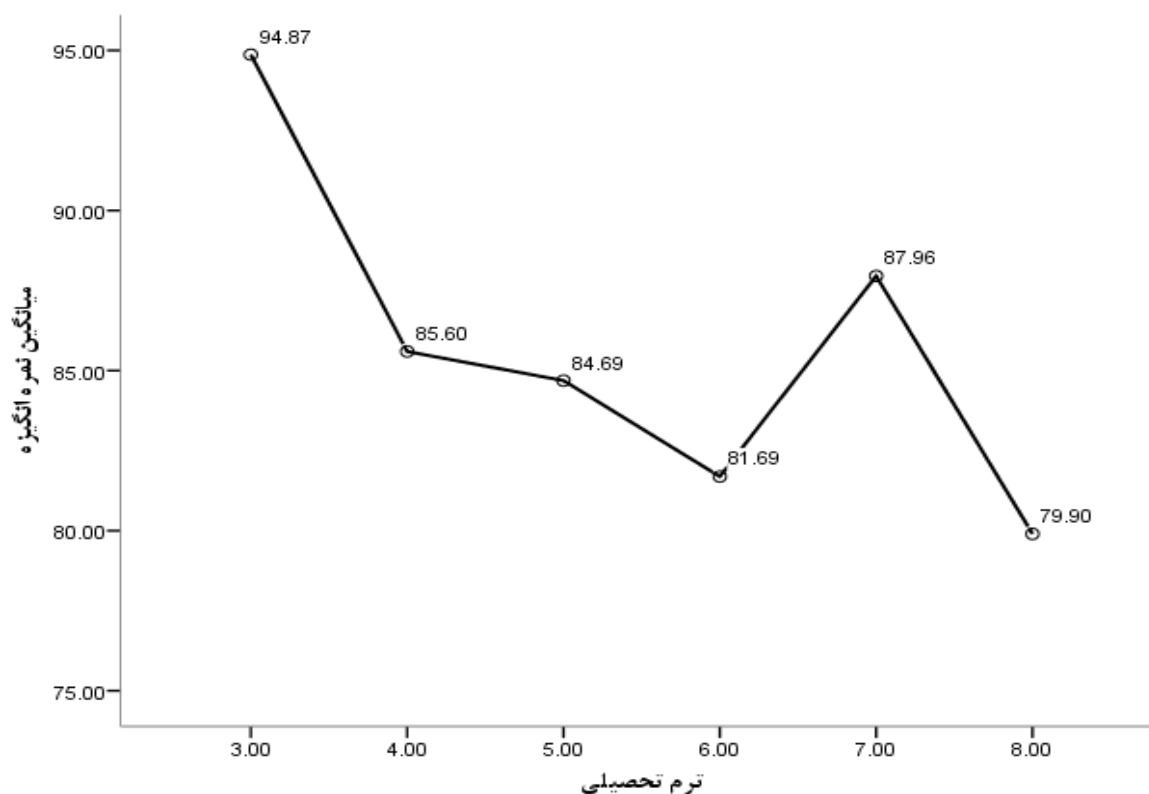
ملاحظات اخلاقی این تحقیق عبارتند از: کسب اجازه از مسئولین ذیربط، معرفی خود به واحدهای پژوهش و کسب رضایت آنان در جهت شرکت در پژوهش، توضیح و تفهیم هدف از انجام پژوهش برای هر یک از واحدهای پژوهش اطمینان دادن به واحدهای پژوهش در مورد محرمانه و محفوظ ماندن کلیه اطلاعات شخصی ثبت شده.

یافته ها

در مجموع ۱۵۵ دانشجو شامل ۶۶ پسر و ۸۹ دختر وارد مطالعه شدند و پرسشنامه ها را تکمیل نمودند. میانگین سنی دانشجویان $21/8 \pm 2/2$ سال و میانگین معدل $16/25 \pm 1/2$ بود. $81/3$ درصد دانشجویان ساکن خوابگاه و $7/1$ درصد ساکن خانه شخصی بودند. 20 درصد واحدهای مورد پژوهش ترم ۳، 23 درصد ترم ۴، $11/6$ درصد ترم ۵، $16/8$ درصد ترم ۶، $15/5$ درصد ترم ۷ و $12/9$ درصد ترم ۸ بودند، سایر عوامل دموگرافیک واحدهای پژوهش در جدول شماره یک آورده شده است.

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار انگیزه تحصیلی دانشجویان (n=۱۵۵)

متغیر	میانگین (انحراف معیار)	دامنه نمره	فراوانی و درصد نمرات بالاتر از میانگین
نمره کل انگیزه	۸۶/۳±۱۹/۲	۲۷-۱۳۵	۷۸ (۵۰/۷)
بعد فیزیولوژیک اولیه و ثانویه	۱۳/۹±۴/۱	۵-۲۰	۸۹ (۵۷/۵)
بعد روانی اجتماعی	۳۳/۵±۹/۰۹	۱۱-۵۵	۷۷ (۴۹/۷)
بعد آموزشی	۲۷/۴±۷/۴	۹-۴۵	۸۱ (۵۲/۶)
بعد معنوی	۱۱/۳±۳/۴	۳-۱۵	۹۴ (۶۰/۶)

نمودار ۱: میانگین نمره انگیزه تحصیلی به تفکیک ترم تحصیلی

برخی امور محوله به دانشجویان پرستاری در محیط بالین از جمله تخلیه بگ ادراری (جدول ۳). بیشترین عوامل افزایش دهنده و کاهنده انگیزه به تفکیک ابعاد در جدول شماره چهار خلاصه شده است.

در زمینه عوامل موثر بر انگیزه تحصیلی در جدول شماره دو بیشترین فراوانی عوامل کاهنده و افزایش دهنده انگیزه لیست شده است. که از این میان بیشترین فراوانی عامل افزایش دهنده انگیزه در بعد معنوی بود «تأمل شدن به خدمت به هم‌نوع» و بیشترین فراوانی عامل کاهنده انگیزه در بعد آموزشی بود

جدول ۳: توزیع فراوانی عوامل موثر بر انگیزه تحصیلی از دیدگاه دانشجویان

تعداد(درصد فراوانی)	بعد انگیزشی	انگیزه
عوامل افزایش دهنده انگیزه		
۱۱۱ (۷۱/۶)	معنوی	نائل شدن به خدمت به همنوع
۱۰۸ (۶۹/۷)	معنوی	فراهم سازی موقعیت‌های بیشتر برای کمک به خانواده
۱۰۲ (۶۵/۸)	معنوی	دستیابی به یک زندگی شرافتمندانه
۹۶ (۶۱/۹)	روانی - اجتماعی	کسب عزت نفس و احترام بیشتر
۹۶ (۶۱/۹)	فیزیولوژیک اولیه و ثانویه	شغل و درآمد حاصل از پرستاری
۹۵ (۶۱/۳)	فیزیولوژیک اولیه و ثانویه	برخورداری از امکانات بهداشتی و درمانی مناسب در آینده
۸۷ (۵۶/۱)	آموزشی	دیدگاه اساتید نسبت به رشته پرستاری
۸۶ (۵۵/۵)	روانی - اجتماعی	کسب مقام و منزلت اجتماعی
۷۸ (۵۰/۳)	آموزشی	سطح اطلاعات علمی اساتید
عوامل کاهش دهنده انگیزه		
۹۲ (۵۹/۷)	آموزشی	برخی امور محوله به دانشجویان در بالین(تعویض بگ ادراری و..)
۸۰ (۵۱/۶)	روانی - اجتماعی	دیدگاه پزشکان نسبت به رشته پرستاری
۷۸ (۵۰/۳)	روانی - اجتماعی	دیدگاه جامعه نسبت به رشته پرستاری
۷۸ (۵۰/۳)	روانی - اجتماعی	نحوه برخورد پزشکان

جدول ۴: توزیع فراوانی بیشترین عوامل افزایشنده و کاهشنده انگیزه تحصیلی از دیدگاه دانشجویان به تفکیک ابعاد (n=155)

ابعاد	انگیزه	افزایش انگیزه	کاهش انگیزه	بدون تاثیر
فیزیولوژیک	شغل و درآمد حاصل از پرستاری	۹۶(۶۱/۹)	۳۳(۲۱/۳)	۲۶(۱۶/۸)
	برخورداری از امکانات رفاهی مناسب در آینده	۷۹(۵۱/۰)	۴۳(۲۷/۷)	۳۳(۲۱/۳)
روانی اجتماعی	کسب عزت نفس و احترام بیشتر	۹۶(۶۱/۹)	۳۷(۲۳/۹)	۲۲(۱۴/۲)
	دیدگاه اساتید نسبت به رشته پرستاری	۸۷(۵۶/۱)	۴۰(۲۵/۸)	۲۸(۱۸/۱)
	دیدگاه پزشکان نسبت به رشته پرستاری	۴۱(۲۶/۵)	۸۰(۵۱/۶)	۳۴(۲۱/۹)
آموزشی	دیدگاه جامعه نسبت به رشته پرستاری	۵۷(۳۶/۸)	۷۸(۵۰/۳)	۲۰(۱۲/۹)
	سطح اطلاعات علمی اساتید	۷۸(۵۰/۳)	۴۵(۲۹)	۳۲(۲۰/۶)
معنوی	استفاده از تکنولوژی های آموزشی	۷۵(۴۸/۴)	۳۹(۲۵/۲)	۴۱(۲۶/۵)
	برخی امور محوله به دانشجویان در محیط بالینی	۳۲(۲۰/۸)	۹۲(۵۹/۷)	۳۰(۱۹/۵)
معنوی	نائل شدن به خدمت به همنوع	۱۱۱(۷۱/۶)	۳۱(۲۰)	۱۳(۸/۴)
	دستیابی به یک زندگی شرافتمندانه	۱۰۲(۶۵/۸)	۲۹(۱۸/۷)	۲۴(۱۵/۵)

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این تحقیق نشان داد که ۵۰/۷ درصد دانشجویان پرستاری انگیزه تحصیلی بالاتر از میانگین داشتند، روحی و همکاران نشان دادند که ۵۳/۳ درصد دانشجویان از نظر نمره انگیزه تحصیلی نمره‌ای بالاتر از میانگین داشتند که بیانگر انگیزه نسبتاً مطلوب در آنان بودند. با وجود اینکه در مطالعه روحی کلیه رشته‌های دانشگاه علوم پزشکی گلستان مورد بررسی قرار گرفته است اما در هر دو مطالعه تقریباً نیمی از

دانشجویان نمرات بالاتر از میانگین داشتند (۸) که نشان دهنده انگیزه تحصیلی در اکثریت رشته های علوم پزشکی است. در مطالعه اسد زاده و همکاران مشخص گردید که دانشجویان پرستاری نسبت به انتخاب رشته تحصیلی خود از انگیزه نسبتاً خوبی برخوردارند (۱۳)، در مطالعه حاضر نیز مشاهده گردید که دانشجویان ترم‌های پائین تر از انگیزه تحصیلی بیشتری برخوردارند. به نظر می‌رسد دانشجویان در

ابتدا با علاقه این رشته را انتخاب می‌نمایند ولی با گذشت زمان انگیزه آنان کاهش می‌یابد. از طرفی مشخص گردید که با افزایش ترم تحصیلی، میزان انگیزه تحصیلی دانشجویان کاهش می‌یابد که با مطالعه اسد زاده و همکاران و روحی و همکاران و Gottfried و همکاران همسو می‌باشد (۸، ۱۳، ۱۴). Kosgeroglu علت این کاهش انگیزه بدنبال افزایش ترم های تحصیلی را افزایش آگاهی دانشجویان نسبت به مسائل حرفه خود می‌داند (۲). در این مطالعه مشخص گردید ارتباط معکوس و معنی‌دار آماری میان ترم تحصیلی و تمامی ابعاد به‌غیر از بعد اجتماعی وجود دارد. این مسئله نشان می‌دهد که حتی جنبه های معنوی در طول سال‌های تحصیل برای افراد کم رنگ‌تر می‌شود و از آنجائیکه میان عملکرد مطلوب پرستاری و معنویت رابطه تنگاتنگی وجود دارد در نتیجه نتایج نامطلوب در آینده دور از انتظار نخواهد بود. همچنین در زمینه آموزشی می‌توان گفت بدلیل تغییرات سریع در سیستم‌ها و امکانات آموزشی و همچنین افزایش تجربه دانشجویان در برخورد با اساتید مختلف و نحوه تدریس آنان سبب می‌گردد با افزایش ترم تحصیلی قدرت انگیزشی عوامل آموزشی کاسته شود. از طرفی در این مطالعه نشان داده شد میان بعد فیزیولوژیک و معدل ارتباط معکوس آماری وجود دارد. این مسئله نشان می‌دهد آنچه دانشجویان را به درس خواندن و مطالعه ترغیب می‌کند عواملی غیر از عوامل مادی است و عوامل درونی تعیین کننده علاقه دانشجویان به مطالعه می‌باشد.

نتایج مطالعه حاضر حاکی از آن بود که اختلاف معنی‌داری بین انگیزه تحصیلی در دو جنس وجود ندارد. نتایج تحقیق رستگار نشان داد که در بین دختران انگیزش درونی رابطه قوی تری با عملکرد تحصیلی دارد. حال آنکه در بین پسران رابطه‌ی انگیزش بیرونی با پیشرفت تحصیلی شدیدتر است، بدین معنا که انگیزه‌ی تحصیلی برای دختران بیشتر درونی و معطوف به پاداش‌های ذاتی تحصیل و برای پسران بیشتر بیرونی و معطوف به پاداش‌های حاصل است (۱۵). از آنجائیکه در رشته پرستاری به هر دو انگیزه‌های درونی و بیرونی به خوبی پرداخته شده است یعنی هم جنبه امنیت شغلی و هم خدمت به هم‌نوع در نظر گرفته شده است، به همین دلیل به نظر می‌رسد عدم تفاوت میان جنسیت قابل انتظار باشد. لازم به ذکر است در این مطالعه دختران انگیزه بیشتری در بعد معنوی داشتند درحالیکه پسران در بعد فیزیولوژیک انگیزه بیشتری داشتند که با توضیحات داده شده تطابق دارد. از

طرفی در این مطالعه دیده شد افراد متاهل انگیزه بیشتری برای تحصیل دارند که با مطالعه مولوی همخوانی دارد (۱۶). در حالیکه در نتایج با مطالعه روشن میلانی مغایرت دارد (۱۷) که می‌توان علت آن را تعداد کم افراد متاهل ۲/۲ درصد در این مطالعه دانست. افراد متاهل به دلیل داشتن مسئولیت زندگی تمایل بیشتری به تحصیل به منظور دستیابی به یک درآمد مناسب دارند به همین دلیل تاهل می‌تواند یک عامل انگیزشی به شمار بیاید.

نتایج این تحقیق نشان داد که بیشترین عوامل افزایش دهنده انگیزه را عوامل معنوی از جمله: کمک به هم‌نوع، فراهم شدن موقعیت بیشتر برای کمک به خانواده و دستیابی به یک زندگی شرافتمندانه تشکیل می‌دهد. این عوامل جزء انگیزه‌های درونی هستند و معطوف به پاداش‌های ذاتی می‌باشند (۱۵) مطالعات نشان داده‌اند، دانشجویانی که انگیزه درونی بیشتری دارند از پشتکار بیشتری برای یادگیری برخوردارند (۲، ۱۳) همین امر را می‌توان یکی از نقاط قوت این رشته دانست که با تاکید و تمرکز روی آن می‌توان به بهبود انگیزش تحصیلی کمک نمود به خصوص اگر با جنبه‌های دینی اسلام نیز آمیخته شود. مطالعه روشن میلانی بیانگر داشتن انگیزه خوب در نزدیک نیمی از دانشجویان با برتری عوامل انگیزشی بیرونی نسبت به درونی بود (۱۷) که این تفاوت ناشی از ماهیت رشته‌ها است. در مطالعه میلانی رشته‌های علوم پایه مورد بررسی قرار گرفته‌اند که نسبت به پرستاری کمتر در ارتباط تنگاتنگ با بیماران می‌باشند.

از دیگر عوامل افزایش دهنده انگیزه در دانشجویان پرستاری برخورداری از شغل و درآمد حاصل از آن بود که با توجه به وضعیت مناسب استخدامی در این رشته دور از انتظار نمی‌باشد. در مطالعه نوحی و همکاران، به دست آوردن شغل مناسب با موفقیت تحصیلی ارتباط نداشت (۱۸). به نظر می‌رسد این تفاوت به این دلیل باشد که در مطالعه نوحی بیشتر نمونه‌ها مرد بوده و اکثریت دانشجوی پزشکی بودند. درحالی‌که در این مطالعه اکثر نمونه‌ها مونث و رشته تحصیلی آنان پرستاری بود. در مردها ترس از درآمد پایین یکی از مهم‌ترین عوامل صدمات انگیزشی بوده لذا همین امر سبب شده است که نتایج این تحقیق با نتایج مطالعه نوحی یکسان نباشد (۱۸). همچنین سطح علمی اساتید و نگرش آنان نسبت به رشته پرستاری از سایر علل افزایش دهنده انگیزه بود که با نتایج عودی و همکاران همسو بود (۱۹). درحالی‌که در مطالعه رضانی ارتباط معنی‌داری میان انگیزه و امور آموزشی مشاهده

پرستاری است به نظر می رسد با حضور دانشجویان در محیط بیمارستانی و افزایش تعاملات آنان با اعضاء تیم درمانی و مشاهده برخوردهای نامناسب در حین انجام واحدهای کارآموزی، انگیزه آنان نیز کاهش یابد. به نظر می رسد با توجه به نتایج این تحقیق و مطالعات مشابه یکی از راهکارهای اساسی جهت جلوگیری از این کاهش انگیزه، اطلاع رسانی و ایجاد آگاهی از طریق رسانه‌های ارتباطی به عموم مردم و آموزش به پزشکان در زمینه حیطه وظایف پرستاری و جایگاه آنان می‌باشد. از طرفی در این مطالعه یک افزایش انگیزه در دانشجویان ترم هفت و مجدداً کاهش انگیزه در دانشجویان ترم هشت دیده شد که به نظر می‌رسد با شروع واحدهای کارورزی و به وجود آمدن تجربه جدید کار در بیمارستان بدون حضور دائم مربی و به دست آوردن نسبی استقلال عمل، انگیزه ی دانشجویان افزایش می یابد ولی با گذر زمان و عادی شدن این تجربه و با توجه به اینکه علل کاهنده انگیزه همچنان وجود دارند مجدداً کاهش انگیزه رخ می‌دهد.

نتایج این تحقیق نشان داد که دانشجویان پرستاری اگر چه با انگیزه ای نسبتاً مناسب وارد این رشته می شوند ولی در طول زمان این انگیزه رو به کاهش می‌گذارد. همچنین نشان داده شد که عوامل مختلفی در افزایش و کاهش انگیزه تحصیلی دانشجویان موثر می‌باشد که باید شناسایی گردند و با تقویت عوامل مثبت و اصلاح و تعدیل عوامل کاهنده انگیزه دانشجویانی راغب و با انگیزه تربیت نمود. از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به عدم همکاری کلیه دانشجویان در تکمیل پرسشنامه‌ها و وضعیت روحی و مشکلات دانشجویان اشاره نمود که ممکن است بر نحوه پاسخ دهی آنان اثرگذار بوده باشد که کنترل آن خارج از توان پژوهشگر بود.

قدردانی

بدین وسیله از مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز به خاطر حمایت مالی و دانشجویان پرستاری به خاطر شرکت در این مطالعه تشکر و قدردانی می شود.

نگرید (۲۰). علت این اختلاف می‌تواند به دلیل تفاوت در دانشگاه‌ها و نمونه‌های مورد مطالعه باشد بطوری که در مطالعه رضانی کلیه دانشجویان علوم پزشکی زابل مورد بررسی قرار گرفته‌اند. از آنجائی که یکی از الگوهای مهم دانشجویان، اساتید و نحوه عملکرد آنان می‌باشد بنابراین انتخاب اساتیدی با انگیزه و علاقمند به رشته پرستاری اثر بسزایی در افزایش انگیزه دانشجویان دارد.

در زمینه عوامل کاهنده انگیزه نتایج نشان داد، محول نمودن امور سطح پائینی همچون تعویض بگ ادراری و امثال آن از مهمترین عوامل کاهش دهنده انگیزه تحصیلی در دانشجویان پرستاری است که با نتایج عودی و همکاران همسو می‌باشد (۱۹). در بیان علت آن عودی و همکاران چنین می‌نویسند که: انجام چنین اعمالی توسط خدمه‌ها و کمک بهیاران که فاقد مدارک دانشگاهی هستند می‌تواند اثر منفی بر دانشجویان پرستاری داشته باشد و این امر در آموزش عملی دانشجویان باید مد نظر قرار داده شود (۱۹). بیشترین عوامل کاهنده انگیزه در بعد روانی- اجتماعی شامل دیدگاه جامعه، پزشکان نسبت به رشته پرستاری و نحوه برخورد پزشکان بود. در مطالعه Lin دیدگاه منفی نسبت به حرفه پرستاری در بالغ بر ۵۰ درصد دانشجویان به جایگاه پایین حرفه پرستاری در جامعه مربوط می‌شد (۲۱). Karaoz چنین بیان می‌کند که زمینه اجتماعی و انعکاس تصور از رشته پرستاری توسط رسانه‌ها و جامعه می‌تواند بر نگرش دانشجویان پرستاری از حرفه خود تاثیر بگذارد (۲۲). در مطالعه کیفی کیانی نیز مشخص گردید، عدم جایگاه اجتماعی مناسب پرستاری و عدم شناخت جامعه از این رشته سبب شده است که انگیزه دانشجویان کاهش یابد (۲۳). همچنین صابریان و همکاران نیز نشان دادند که نگرش منفی افراد جامعه و تصویر نادرست از این حرفه در میان عموم مردم یکی از عوامل مهم کاهش انگیزه در رشته پرستاری است (۹).

با توجه به این که بیشترین عوامل کاهنده انگیزه در دانشجویان پرستاری عوامل روانی- اجتماعی می‌باشد و برگرفته از دیدگاه جامعه، پزشکان و نحوه برخورد پزشکان نسبت به رشته

References

- 1-Rouhi G, Hoseini SA, Badeleh MT, Rahmani H.[Educational Motivation and its Relationship with some Factors among the Students of Golestan University of Medical Sciences]. Strides In Development of Medical Education 2007;4 (2):77-83. [Persian]
- 2- Kosgeroglu N, Acat MB, Ayranci U, Ozabaci N, Erkal S. An investigation on nursing, midwifery and health care students' learning motivation in Turkey. Nurse Educ Pract 2009; 9 (5):331-9.

- 3- Abbas pour S, Hasan zedeh M. [Motivations for the choice of the nursing course in faculty of nursing in Torbat Heidaryeh]. *Journal of Urmia Nursing And Midwifery Faculty* 2008;6 (2):71-4. [Persian]
- 4- Amini A, Valizadeh S, Mohammadi B. [Survey of effective factors on learning motivation of clinical students and suggesting the appropriate methods for reinforcement the learning motivation from the viewpoints of nursing and midwifery faculty, Tabriz University of Medical Sciences 2002]. *Iranian Journal of Medical Education* 2002; 2(0):10-11. [Persian]
- 5- Bengtsson M, Ohlsson B. The nursing and medical students motivation to attain knowledge. *Nurse Educ Today* 2010;30 (2): 150-6.
- 6- Seif AA. [Psychology of learning]. 5th ed. Tehran: Agah publisher; 2002. [Persian]
- 7- Askari J. [Assessment of Risk Factors of Motivational Deficiencies in University Students from their Viewpoints]. *IJPCP* 2006; 11(4): 455-62. [Persian]
- 8- Roohi G, Asayesh H. [Students' Academic Motivation in Golestan University of Medical Sciences]. *Iranian Journal of Medical Education* 2012;12 (3): 152-9. [Persian]
- 9- Saberian M. [Investigation and Comparison of the Attitude of the Students of Nursing and Those of their Parents Located in Semnan]. *IJN* 1998; 12 (18 and 19):17-23. [Persian]
- 10- Firouznia S, Yousefi A, [Ghassemi G. The Relationship between Academic Motivation and Academic Achievement in Medical Students of Isfahan University of Medical Sciences]. *Iranian Journal of Medical Education* 2009; 9 (1): 79-85. [Persian]
- 11- Kaveh MH. [Motivation and Learning]. *Media* 2010; 1 (1):23-29. [Persian]
- 12- Baghani M, Dehghan Neyshaboori M. [Effects of motivation, self-efficacy, and approaches the study of student achievement]. *First Conference Cognitive Science in Education*; 2011 November 23-24; Mashhsad. Iran [Persian]
- 13- Asadzadeh F, Mostafa zade F, Sadeghi S. [A Survey of the Motivation of Nursing Students toward Their Field of Study Selection. *Journal of Health & Care* 2012;14(1-2):9-15. [Persian]
- 14- Gottfried AE, Fleming JS, Gottfried AW. Continuity of academic intrinsic motivation from childhood through late adolescence: A Longitudinal study. *Journal of Educational Psychology* 2001;93 (1): 3-13.
- 15- Rastegar Khaled A. The Effect of gender Differences on the Academic Achivement Motivation. *Womens Strategic Studies* 2011;12 (50): 81-124. [Persian]
- 16- Molavi P, Rostami K, Fadaie Naieni A, Mohamad nia H, Rasool zadeh B. [Evaluation of the factors responsible for the reduction of educational motive of students in Ardebil University of Medical Sciences]. *Journal of Medical Council of Islamic Republic of IRAN* 2007; 25 (1): 53-8. [Persian]
- 17- Roshan Milani S, Aghaii Monvar I, Kheradmand F, Saboory E, Mikaili P, Masudi S, et al. [A study on the academic motivation and its relation with individual state and academic achievement on basic medical students of urmia university of medical sciences]. *Journal of Urmia Nursing And Midwifery Faculty* 2011;9 (5): 357-66. [Persian]
- 18- Nouhi S, Hoseini M, Rokhsarizadeh H, Saburi A, Alishiri G. [Progress Motivation among Baqiyatallah University of Medical Sciences Students and Its Relationship with Academic Achievement]. *J Mil Med* 2012; 14 (3) :200-204. [Persian]

- 19- Oudi D, Nasiriforg A, Pasban F, Kianfar S. [Determining the effective factors on educational motivation in nursing students]. *modern care j* 2006; 3 (1 and 2) :35-39. [Persian]
- 20- Ramazani A ,Hedayati S, Faraji O, Khamsaii M, Heydari mokarrar m. [Survey of Educational Motivation and Its Related Factors in Zabol University of Medical Sciences Students in 2009]. *Journal of zabol university of medical sciences and health services* 2010; 2 (3): 11-9. [Persian]
- 21- Lin RS, Fung BK, Hsiao JK ,Lo HF. Relationship between academic scores and performance on national qualified examination for registered professional nurses. *Nurse Education Today* 2003;23(7): 492-97.
- 22- Karaoz S. Change in nursing students' perceptions of nursing during their education: the role of the introduction to nursing course in this change. *Nurse Education Today* 2004; 24 (2): 128-35.
- 23- najafi kolyaee m, sharif f, moatari m, jamshidi n, karimi s. [Decrease in motivation of nursing students: A qualitative study]. *Iranian Journal of Nursing Research* 2011; 6 (21): 39-47. [Persian]

Nursing Students Viewpoints about Educational Motivation and its Related Factors in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences

Bakhshandeh Bavarsad M^{*1}, Hakim A², Azimi N³, Latifi S.M⁴, Ghalvandi H⁵

Received: 2014/4/19

Accepted: 2015/1/8

Abstract

Introduction: Some individual and environmental factors affect on learning and learners' educational progress, among them, motivation plays a prominent and perhaps more important role. Students' motivation for learning can be affected by a set of correlated factors. Knowing these factors help teacher choose appropriate teaching learning activities and strategies, interact effectively with learners and also improve teaching effectiveness. The aim of this study was to determine the educational

motivation and its effective factors from the viewpoints of nursing students in Ahvaz Jondishapour university of medical sciences.

Methods: This is a descriptive-analytic study, 155 nursing students were selected by census sampling. The tools for data collection includes: demographic data form and self-designed Motivation Questionnaire contain of four dimensions: primary and secondary physiologic motivations, mental-social motivations, spiritual and educational motivations. The reliability of questionnaire was assessed by Cronbach's Alpha ($\alpha = 0.86$). The data were analyzed using descriptive and Pearson's linear correlation coefficient, Spearman's correlation coefficient, independent T-test and multiple response tests in SPSS software version 16.

Results: Mean and standard deviation of students' academic motivation was 86.3 ± 19.2 , and 50.7 percent of them had academic motivation scores higher than average. 60.6 and 49.7 percent of students had higher scores than average in spiritual and social dimensions respectively. A negative significant correlation was observed between semester and motivation ($r = -0.21$, $p = 0.007$). Also there was a significant relation between marriage status and motivation ($p < 0.05$). The most factors that increased motivation were Achieve their fellow service (71.6%), Provide more opportunities to help families (69.7%), achieve dignity living (65.8%) respectively. giving lower level duties to nursing students in clinical field (59.4%), physicians' attitude toward nursing (51.6%), society attitude toward nursing (50.3%) and how doctors behave to nursing students (50.3%) were the most factors that decrease motivation.

Discussion: The result showed that the students had average level of educational motivation and this is decreased during course study. So it is possible to improve the students' motivation by adjustment of society and care givers views.

Keywords: Education, Motivation, Nursing Students, factors

Corresponding author: Bakhshandeh Bavarsad M, Nursing Dept, School of Nursing, Lorestan University of Medical Sciences – Khorramabad, Iran. bavarsad.maryam@yahoo.com

Hakim A, Chronic Disease Care Research Center, Nursing Dept, School of Nursing and Midwifery, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.

Azimi N, Midwifery Dept, School of Nursing and Midwifery, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.

Latifi S.M, Statistics Dept, School of Health, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.

Ghalvandi H, School of Nursing and Midwifery, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.